

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **108158** (13) **U**
(51) МПК (2016.01)
C05F 3/00
C05F 15/00
C05G 1/00

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2015 11949	(72) Винахідник(и): Мінералов Олег Іванович (UA), Буров Олександр Володимирович (UA), Буров Сергій Володимирович (UA), Кукурудзяк Катерина Василівна (UA), Пінчук Валерій Олександрович (UA), Бригас Олена Петрівна (UA), Тертична Ольга Василівна (UA), Бородай Віталій Петрович (UA), Кейван Марія Петрівна (UA), Никифорул Оксана Василівна (UA)
(22) Дата подання заявки: 03.12.2015	
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 11.07.2016	
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 11.07.2016, Бюл.№ 13	(73) Власник(и): ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НААН, вул. Метрологічна, 12, м. Київ-143, 03143 (UA)

(54) СПОСІБ ОДЕРЖАННЯ ОРГАНО-МІНЕРАЛЬНОГО ДОБРИВА

(57) Реферат:

Спосіб одержання органо-мінерального добрива з посліду птиці шляхом змішування його із сумішшю триосновних кислот - лимонної і борної та з цільовими добавками і подальшим сушінням при температурі 60-65 °С. Як цільові добавки використовують лігнін гідролізний у кількості 50-200 г/кг посліду та червоний шлам у кількості 20-100 г/кг посліду.

UA 108158 U

Корисна модель належить до сільського господарства, зокрема до птахівництва, а саме до одержання органо-мінерального добрива з посліду птиці, лігніну гідролізного, червоного шламу, і може бути використана як добриво для сільськогосподарських культур.

Відомо використання лігноцелюлозної складової при отриманні органо-мінеральних добрив [RU № 2420500 C1. МПК C05F 11/02, C05F 11/06, 2011]. Високотоксичні відходи сільськогосподарського виробництва (свинячий гній і пташиний послід) змішують з каустобіолітами вугільного ряду, мінеральними добривами, лугами, лігноцелюлозною складовою і проводять знезараження при температурі 75-90 °C шляхом кавітаційного диспергування, зневоднення і передачу на гранулювання.

Недоліком способу є технологічна складність в одержанні органо-мінерального добрива, яка полягає в тому, що спочатку одержують гумінові похідні у вигляді гуматів шляхом кавітаційного диспергування у водному розчині лугів при температурі 75-90 °C, потім одержують лігноцелюлозну складову швидкої дії шляхом кавітаційного ферментаційного диспергування сировини у водному розчині з додаванням закваски з термофільних бактерій за участю хімічної та каталітичної ферментації або лігноцелюлозну складову пролонгованої дії шляхом кавітаційного диспергування сировини у водному розчині мінеральних добрив та мікроелементів і в кінці додають свинячий гній або пташиний послід при температурі 75-90 °C. Крім цього, зневоднення органо-мінеральної суспензії проводять шляхом розпилення нагрітої до 75-90 °C суспензії у вакуумі з організацією вибухового кипіння, тонкого розпилення і швидкого зневоднення.

Відомо спосіб утилізації целлюлозовмісних відходів [RU № 2488997 C1. МПК A01K 67/033, C05F 11/08, C05F 9/04/ 2013], за яким проводять попередню пероральну інокуляцію дощових черв'яків *Eisenia fetida* інсуліновим шприцом з сплиняні вістря голки суспензією міцелію і спор целлюлозоруйнівного штаму тижневої культури грибів *Trichoderma viride* з вмістом у ній колонієутворюючих одиниць в кількості 103 КУО /мл в кількості 0,05 мл або добове витримання черв'яків в субстраті, просоченому такою суспензією.

Недоліком способу є невисока продуктивність дощових черв'яків і використання великих площ для його здійснення при промисловому виробництві.

Відомо спосіб виробництва добрив з лігноцелюлозного матеріалу [RU № 2454386, C05G 1/00, C05F 11/00, 2012], за яким вихідна сировина - очерет, та/або бур'ян, та/або солома, та/або опіл, та/або торф - подрібнюють при одночасному тепловому впливі і тиску 3-50 МПа, при цьому обробку проводять в змішувачі при напрузі зсуву, рівному 0,03-3 Н/мм, при температурі 130-150 °C у присутності вапна $\text{Ca}(\text{OH})_2$, що вводиться в кількості 2-10 % від абсолютно сухої речовини лігноцелюлозного матеріалу, і, як мінімум, однієї солі в кількості від 3 до 10 % від абсолютно сухої речовини лігноцелюлозного матеріалу, при вологості лігноцелюлозного матеріалу не менше 20 %.

Недоліком способу є відсутність органічних компонентів типу посліду птиці або гною свиней, ВРХ і т.п., тобто низька ефективність добрива, тому у способі відсутні дані про зміст NPK в добриві.

Відомо використання лігніну у способі одержання комплексного органо-мінерального добрива [RU № 2093498 C1, МПК C05F 3/00, C05G 1/00, 1997], за яким пташиний послід, наприклад курячий, або гній, наприклад свинячий, обробляють при перемішуванні водним розчином формальдегіду з розрахунку 0,001-0,03 мас.д. формальдегіду на 1 мас.д. посліду або гною, потім аміачною водою з розрахунку 40 % аміаку від маси завантаженого формальдегіду і змішують з відходами з розрахунку 1 мас.д. посліду або гною з 0,01-0,06 мас.д. піритним огарком та/або 0,1-1,0 мас.д. лігніну або деревної кори або 0,1-0,5 мас.д. торфу або деревної тирси або гіпсу або фосфогіпсу та/або 0,05-0,1 мас.д. мінерального добрива, наприклад фосфоритного борошна та/або хлористого калію.

Недоліком способу є використання токсичних реагентів - формаліну, водного аміаку, не розшифрований склад мікроелементів у піритному огарку.

Відомо спосіб використання будь-якого вологоємного целюлозо(лігнін)вмісного матеріалу при одержанні органо-мінеральних добрив [RU № 94014671 А, МПК C05F 3/00, C05G 1/00, 1997], за яким органічні відходи змішують з формаліном, сечовиною, фосфор та калійвмісними компонентами і цільовою добавкою, як таку використовують будь-який вологоємний целюлозо(лігнін)вмісний матеріал, наприклад тирсу, різану соломку, торф, лузгу, подрібнену деревну кору, відходи паперу або їх суміш. З отриманої суміші пресують брикети, які також використовують як цільову добавку.

Недоліками способу є використання токсичного формаліну, малопродуктивна сушка брикетів в штабелях і їх повторне розмочування в органічних відходах.

Відомо використання гідролізного лігніну для одержання органо-мінерального добрива [RU 2001105424, C05F 11/00, C05F 11/08, 2003] у способі, за яким гідролізний лігнін змішують з вапняними матеріалами і муловими осадами стічних вод у ваговому співвідношенні компонентів 1:0,05:0,4 з добавкою водного розчину консорціуму молочнокислих бактерій *Lactobacillus* sp., *Streptococcus* sp. і азотфіксуючих мікроорганізмів - *Azotobacter chroococcum* при їх ваговому співвідношенні 1:200+1:100.

Недоліком способу є невисока продуктивність молочнокислих бактерій і азотфіксуючих мікроорганізмів.

Відомо використання модифікованого гідролізного лігніну для одержання органо-мінерального добрива [RU № 2054404 C1. МПК C05G 3/00, C05F 11/02, 1996. UA 6955, C05G 3/00, C05F 11/02, 1995], до складу якого входить органічний компонент, мінеральний компонент (N, P, K, Mg) і мікроелементи (Mo, Mn) (азот, фосфор, калій, магній і мікроелементи - молібден і марганець), а також кальцій, сірка елементарна, хлорхлорид, диметилсульфоксид і зв'язуюче. Як органічний компонент використовують модифікований гідролізний лігнін, в якому вуглець гумусний становить 25-46 мас. % від C загального при наступному співвідношенні діючих речовин в добриві, мас. %: азот 8-14; фосфор 6-9; калій 6-9; кальцій 20-28; магній 2,3-3,2; сірка елементарна 2,7-4,0; молібден 0,04-0,06; марганець 0,13-0,20; хлорхлорид 0,43-0,54; диметилсульфоксид 1,4-2,0; модифікований гідролізний лігнін 32-47.

Недоліком способу використання токсичних продуктів - хлорхлориду в кількості 0,43-0,54 % і диметилсульфоксиду в кількості 1,4-2,0 %.

Відомо спосіб одержання добрива з відходів гідролізно-дріжджових відходів лігніну [RU № 2039030, C05F, 1995] за яким гідролізний лігнін піддають обробці 5 %-ною азотною кислотою при 50-150 °C з подальшою амонізацією і компостуванням нейтралізованого лігніну з торфом при масовому співвідношенні 1: 3. При проведенні процесу цим способом нейтралізований лігнін містить, мас. вуглець 37,3; азот 2,9 % фосфор 0,2; калій 0,1. Співвідношення азоту до вуглецю, як одного з найважливіших показників якості органічних добрив, в даному продукті найбільш сприятливе і становить 1:13. Після компостування готовий компост містить, мас. вуглець 41, азот 2,1, фосфор 0,3, калій 0,2. Співвідношення вуглецю до азоту 1:19.

Недоліками способу є використання агресивної азотної кислоти при високих температурах та аміаку, для чого потрібна наявність спеціального обладнання через сильну корозію, а використання процесу компостування з торфом знижує продуктивність виробництва, тому що процес компостування проходить мінімум за 3-6 місяців.

Відомо спосіб утилізації червоного шламу [UA № 29544, B09B 3/00, C22B 7/04, C04B 18/04, C04B 7/32, C04B 28/18, 2000], за яким технологію удосконалено шляхом знаходження оптимального сполучення інтенсифікації процесу термічної обробки з якісним складом сировини, що оброблюється, в результаті чого досягається максимальне використання червоного шламу, спрощується сам спосіб переробки та збільшується вихід корисної продукції.

Недоліком способу є наявність у технології термічної обробки червоного шламу та відсутність можливості після такої обробки, використати його як добавку для органо-мінерального добрива.

Відомо спосіб переробки корисних шламів глиноземного виробництва [RU № 2480412. МПК C01F 7/02, C22B 59/00, B03C 1/00, B03B 7/00, 2013], який включає отримання пульпи червоного шламу, вилучення та концентрування цінних компонентів комбінацією методів класифікації та магнітної сепарації. Після класифікації пульпи виділяють пульпу тонкозернистої фракції і піддають її віброкавітаційній обробці і подальшій магнітній сепарації з виділенням магнітного та немагнітного продуктів. При цьому магнітний продукт піддають додатковій класифікації з отриманням відповідно залізовмісного і скандійовмісного концентратів.

Недоліком способу є відсутність даних про спектр мікроелементів червоного шламу, і отримання тільки залізовмісного і скандійовмісного концентратів.

Найближчим до способу, що заявляється, є спосіб [UA 101271, МПК C05G 1/00, C05F 15/00, C05F 3/00, 2015] одержання органічного добрива з курячого посліду шляхом змішування його з цільовими добавками і подальшою сушкою, який відрізняється тим, що як цільові добавки використовують суміш триосновних кислот - лимонної і борної з константами гідролізу в інтервалі від $K=8,4 \cdot 10^{-4}$ до $K=1,6 \cdot 10^{-14}$ у співвідношенні 0,5-1:0,3-0,5 у кількості 12-15 г/кг, а сушку здійснюють при температурі 60-65 °C при перемішуванні з видаленням води до вмісту її у добриві до 20-25 % і одержують органічне добриво з вмістом, мас. %: азот:фосфор:калій = 3-5:1-3:3-5, органічна речовина 20-25, мікроелементи: кальцій 5-6, залізо 0,1-0,2, магній 0,5-1,0, марганець 0,2-0,3, мідь 0,1-0,2, хром 4-6 мг/кг, цинк 2-3 мг/кг.

Недоліком способу є значний термін висушування суміші для одержання сипучого органо-мінерального добрива.

В основу корисної моделі поставлено задачу розширення сировинної номенклатури одержання органо-мінерального добрива та спрощення способу.

Поставлену задачу розширення сировинної номенклатури одержання органо-мінерального добрива вирішують тим, що у способі одержання органічного добрива з курячого посліду шляхом змішування його з цільовими добавками і подальшою сушкою, як цільові добавки використовують гідролізний лігнін і червоний шлам.

Одержують органічне добриво з вмістом, мас. %:

загальний азот 2,4-3,0, загальний фосфор 0,7-1,0, загальний калій 2,0-3,0, органічна речовина 35-40, кальцій 3,2-3,8, залізо 1,2-2,2, алюміній 0,5-0,7, магній 0,3-0,5, цинк 0,05-0,07, марганець 0,03-0,05, мідь 0,01-0,02. Колі-титр (патогени) і сальмонела у добриві відсутні.

Для одержання органо-мінерального добрива використовують:

відходи паперового виробництва - гідролізний лігнін, який характеризується вмістом, мас. %: загальний азот 1,5-0,5, загальний фосфор 0,1-0,2, загальний калій 0,1-0,2, кальцій 5-7, алюміній 2-3, залізо 2-2,5, магній 0,3-0,5, мідь 0,05-0,06, марганець 0,02-0,03, хром 0,01-0,02, цинк 0,01-0,02,

відходи глиноземного виробництва - червоний шлам, який характеризується вмістом, мас. %: залізо 14-16, алюміній 4-5, кальцій 4-5, натрій 0,8-1,2, хром 0,2-0,25, магній 0,05-0,07, марганець 0,01-0,02, мідь 0,01-0,02.

Спрощення способу досягається за рахунок використання як цільових добавок твердих лігніну гідролізного та червоного шламу, що дозволяє зменшити енергетичні витрати на етапі сушіння за рахунок введення органічних і неорганічних компонентів у твердому вигляді і, таким чином зменшення загальної кількості вологи у суміші до сушіння.

Приклад 1.

В реакторі змішують 1 кг курячого посліду, 200 г гідролізного лігніну, 100 г червоного шламу, 10 г лимонної кислоти, 5 г борної кислоти, висушують при температурі 60-65 С і одержують органічне добриво у вигляді порошку, або при застосуванні гранулятора у вигляді гранул або пелет розміром 3-5 мм з вмістом, мас. %: загальний азот 2,4-3,0, загальний калій 2,0-3,0, загальний фосфор 0,7-1,0, органічна речовина 35-40, кальцій 3,2-3,8, залізо 1,2-2,2, алюміній 0,5-0,7, магній 0,3-0,5, цинк 0,05-0,07, марганець 0,03-0,05, мідь 0,01-0,02. Колі-титр (патогени) і сальмонела у добриві відсутні.

Курячий послід використовують з вмістом, мас. %: волога 67-72, загальний азот 0,8-1,2, загальний фосфор 0,4-0,8, загальний калій 0,7-1,8; мікроелементи, г/кг: алюміній 0,3-0,5, залізо 0,2-0,3, кальцій 15-17, магній 2-3, марганець 100-130, мідь 4-6, цинк 80-100.

Гідролізний лігнін з вмістом, мас. %: загальний азот 1,5-0,5, загальний фосфор 0,1-0,2, загальний калій 0,1-0,2, кальцій 5-7, алюміній 2-3, залізо 2-2,5, магній 0,3-0,5, мідь 0,05-0,06, марганець 0,02-0,03, хром 0,01-0,02, цинк 0,01-0,02.

Червоний шлам, який характеризується вмістом, мас. %: залізо 14-16, алюміній 4-5, кальцій 4-5, натрій 0,8-1,2, хром 0,2-0,25, магній 0,05-0,07, марганець 0,01-0,02, мідь 0,01-0,02.

Приклад 2.

При змішуванні 1 кг курячого посліду, 50 г гідролізного лігніну, 20 г червоного шламу, 10 г лимонної кислоти, 5 г борної кислоти одержують органічне добриво, аналогічне прикладу 1 з незначним відхиленням показників. Колі-титр (патогени) і сальмонела у добриві відсутні.

Джерела інформації:

1. RU № 2420500 С1, МПК С05F 11/02, С05F 11/06, Способ получения органоминеральных удобрений и технологическая линия для его осуществления. Жиликов А.С., Жиликов С.Ф. Оpubл. 10.06.2011.

2. RU № 2488997 С1, МПК А01К 67/033, С05F 11/08, С05F 9/04. Способ утилизации целлюлозосодержащих отходов. Стом Д.И., Быбин В.А., Протасов Е.С. Оpubл. 10.08.2013.

3. RU № 2454386 С1, МПК С05G 1/00, С05F 11/00, Способ производства удобрений из лигноцеллюлозного материала. Костин В.В., Погорельская О.И., Симоненко В.И. Оpubл. 27.06.2012.

4. RU № 2093498 С1, МПК С05F 3/00, С05G 1/00, Способ получения комплексного органо-минерального удобрения. Колесниченко Е.Н., Илюхин В.С., Лысенко Н.П. Оpubл. 20.10.1997.

5. Заявка RU № 94014671 А, МПК С05F 3/00, С05G 1/00. Способ получения органо-минеральных удобрений. Тарханова Л.С., Тарханов О.В., Тарханов А.О., Тарханов В.О. Оpubл. 27.12. 1997.

6. RU 2001105424, МПК С05F 11/00, С05F 11/08. Способ получения органо-минерального удобрения. Романов Е.М., Мухортов Д.И., Годеева С.С. Оpubл. 10.03.2003.

7. RU № 2054404 С1. МПК С05G 3/00, С05F 11/02, 1996. Органоминеральное удобрение. Лясковский М.И., Овчинникова К.Н., Назирова Л.З. Оpubл. 20.02.1996.

8. UA № 6955. МПК C05G 3/00, C05F 11/02. Органомінеральне добриво. Лясковський М.І., Овчиннікова К.Н., Назірова Л.З. Опубл. 31.03.1995. Бюл. № 1/1995.

9. RU № 2039030, C05F 11/00. Способ получения органоминерального удобрения. Новоселов С.И., Гордеева Т.Х., Ямщиков Ю.В. Опубл. 09.07.1995.

5 10. UA № 29544. МПК B09B 3/00, C22B 7/04, C04B 18/04, C04B 7/32, C04B 28/18. Спосіб утилізації червоного шламу - відходу глиноземного виробництва. Щукін В.С. Опубл. 15.11. 2000. Бюл. № 6/2000.

11. RU № 2480412. МПК C01F 7/02, C22B 59/00, B03C 1/00, B03B 7/00. Способ переработки красных шламов глиноземного производства. Анашкин В.С., Бухаров А.Н., Гиршин Г.Л. и др. 10 Опубл. 27.04.2013.

12. UA № 101271, МПК C05G 1/00, C05F 15/00, C05F 3/00. Спосіб одержання органічного добрива Біопродіт. Мінералов О.І., Романенко Т.Б., Дребот О.І. Опубл. 25.08.2015. Бюл. № 16.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

15

1. Спосіб одержання органо-мінерального добрива з посліду птиці шляхом змішування його із сумішшю триосновних кислот - лимонної і борної та з цільовими добавками і подальшим сушінням при температурі 60-65 °С, який **відрізняється** тим, що як цільові добавки використовують лігнін гідролізний у кількості 50-200 г/кг посліду та червоний шлам у кількості 20-100 г/кг посліду.

20

2. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що лігнін гідролізний характеризується вмістом, мас. %: загальний азот 1,5-0,5, загальний калій 0,1-0,2, загальний фосфор 0,1-0,2, кальцій 5-7, алюміній 2-3, залізо 2-2,5, магній 0,3-0,5, мідь 0,05-0,06, марганець 0,02-0,03, хром 0,01-0,02, цинк 0,01-0,02.

25

3. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що використовують червоний шлам, що характеризується вмістом, мас. %: залізо 14-16, алюміній 4-5, кальцій 4-5, натрій 0,8-1,2, хром 0,2-0,25, магній 0,05-0,07, марганець 0,01-0,02, мідь 0,01-0,02.

4. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що органо-мінеральне добриво одержують у вигляді порошку або після гранулювання у вигляді гранул або пелет.

30

5. Спосіб за пп. 1-4, який **відрізняється** тим, що одержують органо-мінеральне добриво, яке характеризується вмістом, мас. %: загальний азот 2,4-3,0, загальний калій 2,0-3,0, загальний фосфор 0,7-1,0, кальцій 3,2-3,8, залізо 1,2-2,2, алюміній 0,5-0,7, магній 0,3-0,5, цинк 0,05-0,07, марганець 0,03-0,05, мідь 0,01-0,02.

Комп'ютерна верстка Л. Литвиненко

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Василя Липківського, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601